

HET MAX LEWIN ARCHIEF: deel 1

Waar stond het woord 'Capital Radio' voor?

Als we het hebben over de zeezender Capital Radio, dan is er een aantal zaken dat meteen boven water komt. Gedachten als: een afwijkend muziekformaat, idealistische achtergrond, unieke ringantenne, veel pech onderweg en vooral zeer kort in de ether. Het zendschip MV King David werd in 1970 voor de kust van Noordwijk verankerd en begon op 1 juni van dat jaar met onregelmatige testuitzendingen via de 270 meter. De aanwezige zendapparatuur gaf de mogelijkheid met een vermogen van 10 kW de uitzendingen de ether in te sturen, hoewel algemeen wordt aangenomen dat er nooit meer dan 1 kW aan uitgaand vermogen is gebruikt. Op 1 september 1970 kwam men officieel in de ether maar na slechts een periode van ruim een week werden programma's, in zowel de Nederlandse als Engelse taal, te hebben aangehoord dienden we vanaf 9 september van het jaar al teleurgesteld, daar Capital Radio wegens technische problemen meer niet dan wel in de ether was.

Het toekomstige zendschip onder oude naam Zeevaart

Op 11 november van het jaar, terwijl het zendschip ook al voor onderhoud terug was geweest in de haven van Zaandam, ontdekte de kapitein dat men van het anker was gebroken en probeerde de bemanning het reserveanker uit te werpen. Een zware storm, kracht 9, verhinderde dit waardoor de King David op drift sloeg en uiteindelijk op de kust bij Noordwijk werd geworpen.

Pogingen om het schip vlot te trekken waren niet succesvol en onbetaalde rekeningen en grote financiële tekorten leidden ertoe dat er een vroegtijdig einde kwam aan Capital Radio vanaf de King David. Een station dat werd gerund door de in 1965 opgerichte IBS, International Broadcasters Society, onder leiding van de Canadees Tim Thomasson en zijn vrouw Berthe Thomasson-Beydals. Over Capital Radio is veel in de dagbladers verschenen betreffende de opstart van het station en de nodige problemen, die destijds hebben plaatsgevonden. In het jaar 2003 was het voor de eerste keer dat Tim Thomasson, in een interview voor onze internetsite www.soundscapes.info, een uitgebreid interview wilde geven inzake zijn eigen ervaringen met Capital Radio.

Thomasson, Canadees van geboorte en tevens in het bezit van een Brits paspoort, werkte, voordat hij aan dit project begon, vele jaren bij Radio Netherlands, alwaar hij ook zijn eerste vrouw zou ontmoeten. Hij verliet, volgens krantenberichten, de Wereldomroep 'met slaande ruzie', zonder dat men er over in detail trad. Ten tijde van het eerder genoemde interview was hij al vele jaren gescheiden van Berthe en hertrouwd met zijn tweede echtgenote. Berthe was destijds niet over te halen ook haar kant van het verhaal te geven. Recentelijk kreeg ik een groot archief in mijn bezit dat in de jaren vijftig, zestig en zeventig werd opgezet door Max Lewin. Hij was in 1959 één van de initiatiefnemers achter de VRON, het latere Radio Veronica. Lewin heeft niet alleen alles verzameld betreffende de zeezender Veronica, tussen 1959 en 1974, maar ook een schat aan ander materiaal dat in de komende jaren door mij zal worden beschouwd.

Berthe Beydals

Zo trof ik een krantenartikel aan afkomstig uit het Stadsblad, destijds in 1970 een zogenaamd huis aan huis publicatie voor allerlei Utrechtse Stadswijken en randgemeenten. In deze krant werd de toen 36-jarige Berthe Beydals geïnterviewd. Op een wel heel vreemde locatie was in die tijd het kantoor gevestigd van Capital Radio, namelijk in de kelder van de grote flat aan de Elisabethgaarde in Bussum waar ook de landstudio's waren ingericht. Aan de muur bij haar bureau was een opmerkelijke poster te zien waarop de spreuk 'wees altijd verdraagzaam voor mensen die het niet met U eens zijn. Uiteindelijk hebben zij het recht op hun belachelijke mening', afgebeeld. Een spreuk die voor velen aanleiding tot nadenken opleverde. Berthe Beydals was niet alleen de vrouw van de directeur van Capital Radio maar had zelf ook een radioachtergrond. Ze ontmoette haar man tijdens haar werkzaamheden bij Radio Netherlands, had een programma voor de huisvrouw bij de AVRO en maakte een tijd deel uit van het Nederlandstalige team van Radio Luxembourg. Voor Capital Radio presenteerde ze enkele programma's maar was tevens verantwoordelijk als bureau directrice. Berthe, een charmante en gevatte vrouw met veel gevoel voor humor, die al haar energie destijds gaf aan het radiostation in opbouw.

Op het moment dat het interview met het Stadsblad plaats vond was op de achtergrond in ruis ontvangen signalen van een programma met marsmuziek te horen dat werd uitgezonden vanaf het zendschip King David, voor de kust van Noordwijk. Programma's die deels nog amateuristisch waren opgenomen. Recorder op de grond met eenvoudige aansluiting naar een platenspeler. Tijd om de studio's in de flat in te richten, was er nog niet geweest. "Stoort het" vroeg ze met een snelle blik op een radiotoestel dat naast haar op de grond stond, daarbij direct vermeldend dat Capital Radio nog op veel minder dan halve kracht te horen was. "Aan boord zijn vrouwelijke matrozen in flatteuze uniformen en ook Mr. Thomasson, die met smart zit te wachten op een ontbrekend onderdeel dat ons in staat dient te stellen het signaal over geheel Nederland goed te laten klinken." Alles aan boord stond onder leiding van een Nederlandse kapitein die, zo nodig, zelf de microfoon mocht gebruiken om in geval van nood boodschappen uit te spreken. De volgende vraag was waarom de naam 'Capital' was gekozen waarop Beydals reageerde met: "Dat Engelse woord kan van alles betekenen, zoals hoofdstad, maar ook hoofdletter', ook nog 'indrukwekkend' en gewoon 'kapitaal'. In het Nederlands hebben we dat ook nog, een kapitale villa bijvoorbeeld, dat zeggen wij ook

wel. We lieten het met opzet onvertaald. Men mag zelf uit de betekenissen kiezen en ik zal het niet verbieden als dan het accent op 'kapitaal' valt."

Eén van de studio's in Bussum

Uiteraard kwam ook de keuze van de naam voor het zendschip voorbij: 'King David': "Bijbelfiguur Koning David had een slinger. Wij hebben aan boord een unieke antenne, een revolutionaire vinding van het Amerikaanse leger, door onze eigen mensen verder werd ontwikkeld. Dat is onze slinger. Het gaat ons als initiatiefnemers er niet om snel rijk te worden." De niet bij name genoemde journalist stelde daarop dat David daarmee de reus Goliath te lijf ging en vroeg zich af of Capital Radio het Nederlandse omroepbestel te lijf wenste te gaan. Berthe Beydals reageerde met: "Wij willen het positief stellen. Het gaat ons als initiatiefnemers er niet om snel rijk te worden. Achter Capital Radio staat trouwens een vereniging, een wereldberoepsorganisatie van radio en televisiemedewerkers. Een vereniging die niet op winst uit is. Die club, de International Broadcasters Society, wil wat gaan bewijzen en wel dat een commercieel radiostation niet per definitie derderangs hoeft te zijn. Wij willen met klassewerk komen. En als men dan vraagt waarom wij zo hoognodig het zenderpakket voor Nederland met nog een radiostation moeten uitbreiden, zeggen we, heel duidelijk, dat het ons om de vrijheid in de ether gaat."

De journalist vroeg zich af of de vrijheid er al niet was in Nederland waarop Berthe reageerde: "Als een persoon, een organisatie of een onderneming zich met een boodschap tot de luisteraars wil richten, moet dat kunnen. Dan moet

er niet een of andere instantie zijn die een verbodsbord gaat plaatsen. In ons land is het met die vrijheid gewoon beroerd gesteld. Daarmee zijn we uniek in West-Europa. Een commercieel radiostation moet hier zijn toevlucht nemen tot de vrije zee. Aan land kan het hier niet. Ik hoop overigens dat het ons niet zo vergaat als de REM, die door de Rijkspolitie en marine aan banden gelegd werd. Als er een staatsomroep is, vooruit maar. Maar laat er daarnaast een mogelijkheid blijven voor het particuliere initiatief op dit terrein."

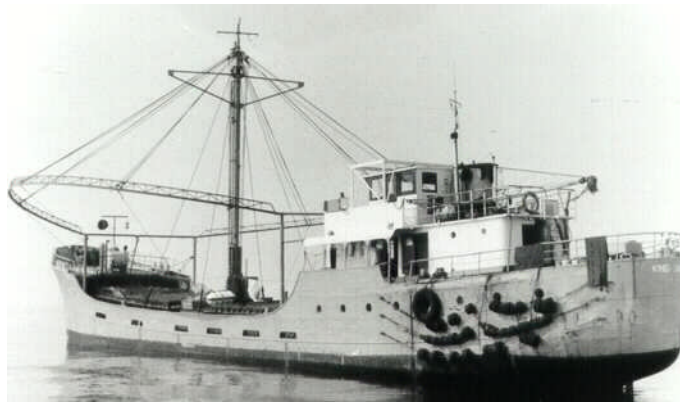

Op de kust bij Noordwijk

Men kon zich in die tijd afvragen of Nederland niet al te vol was met omroepen als de AVRO, KRO, NCRV, de VARA, VPRO, de TROS en de zeezenders Veronica en RNI en het toen nieuwe Capital Radio. Beydals vond van niet: "Wel nee. In een gemeente als Bussum zou er alleen al ruimte zijn voor twee plaatselijke stations. En in de grote steden in het westen van ons land zeker. Denk eens aan de situatie in Amerika. Daar krijgt de slager om de hoek ook de gelegenheid via de lokale omroep zijn karbonade aan te prijzen, als die man daarvoor betaalt. Wij zijn gewoon een winkel, gegadigden kunnen bij ons zendtijd kopen. Men maakt daar in ons land nogal bezwaren tegen en er is het educatieve aspect, men grijpt naar een erecode. Denk eens aan de kranten die subsidie van de staat krijgen. De houding van de directie van de Telegraaf heeft me bar teleurgesteld en dat terwijl deze krant zelf een bedrag van 9 miljoen aan staatsteun binnenhaalde, waarmee ze volgens mij geen recht van spreken heeft. De redactie van een dergelijke onafhankelijke krant had principieel dienen te zijn en meteen gesteld dienen te hebben het geld maar aan een andere uitgever van een krant te geven. Trouwens, kranten hebben in deze weinig recht van spreken. Daar accepteert men toch ook advertenties, dagbladen bestaan van de advertenties, Waarom mag een

radiostation dat dan niet. Net als de kranten houden wij ons bij Capital Radio het recht voor bepaalde spots te weigeren. Zonder opgave van redenen, ja!"

En over de berichtgeving dat men bij Capital Radio ook van plan was zendtijd aan kerken en politieke partijen ter beschikking te stellen reageerde de echtgenote van directeur Thomasson met: "Capital Radio zal dat doen tegen betaling, wat niet alleen voor kerken maar ook politieke partijen geldt. Zij zijn welkom hoewel wij het recht houden boodschappen niet uit te zenden als de gestelde normen overtreden worden." In die tijd was er nog een bepaald percentage binnen de Nederlandse bevolking dat het Communisme voorstond en begrijpelijk dan ook was dat Berthe Beydals werd gevraagd of er ook ruimte voor zendtijd voor Communisten zou zijn: "Ja, we hebben zelf ook communisten binnen onze organisatie. Nog wel. Het ligt moeilijk achter het IJzeren Gordijn. Ik zou daar sterke verhalen over kunnen vertellen."

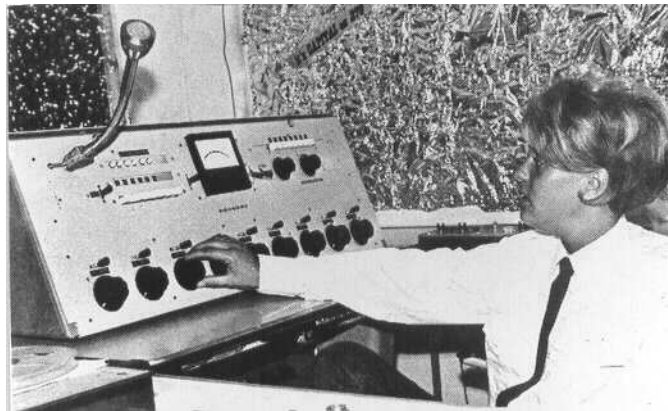

MV King David

In plaats dat de journalist verder inging betreffende deze opmerking veranderde hij snel van onderwerp door Berthe Beydals te vragen hoe ze zelf over radio dacht: "Nuchter, ik zie dit medium als een verlengstuk van de dorpsomroeper met zijn toeter. Dat het zou hebben afgedaan door concurrentie van de televisie is onzin, want radio is sterk in opmars. Bij ons komt dat ook met non-stop lichte muziek programma's. Nee, geen beat, pop of keiharde jazz. We leveren zachte aangename achtergrondmuziek. Het toestel kan bij het werk aanblijven staan. Dat willen de mensen. Nu al, terwijl we nog maar voor 20% proefdraaien, krijgen we stapels post. Van doctoren, advocaten, maar ook van mensen uit heel andere beroepen. Ze vinden onze variatie op wat anderen brengen weldadig, dat is voor ons een goede

indicatie. We hebben de markt onderzocht en Capital Radio zal zeker aanslaan. Voor het brengen van actualiteiten zijn we nog lang niet zo ver. Het is toch duidelijk dat een vereniging van beroepsradiomensen met kwaliteit wil komen. We kunnen ons niet permitteren nieuwsuitzendingen te geven die hier en daar bijelkaar geharkt zijn en we zouden een eigen netwerk aan mensen dienen op te bouwen. Misschien zou dat eigenlijk wat zijn voor een vindingrijke krantenuitgeverij gewoon bij ons zendtijd te huren. Elk uur op het hele uur vijf minuten nieuws en op het halve uur alleen de headlines. En dan de luisteraars vertellen dat het nieuws hen aangeboden is door dagblad XIJZ. Dat moet commercieel toch heel interessant zijn."

De journalist was ook nieuwsgierig naar de mening betreffende de omroepen, vooral de VPRO: "Ik zou de omroep beslist niet missen als ze verdween, persoonlijk kijk ik het liefst naar prettige programma's. Bonanza, High Chaparal, Coronation Street. De echte familieprogramma's dus, maar echt veel tijd om er na te kijken heb ik niet." En over haar politieke richting en eventuele kerkelijke binding: "Ik ben in politiek geïnteresseerd en stem de laatste tijd op verschillende partijen. Maar mijn persoonlijke overtuiging staat los van de omroep. Ik wil me zelf rechts van het midden noemen. Ik heb trouwens geen kerkelijke binding en voel me meer aangetrokken tot de gedachtewereld van Confusius; de man deed wijze uitspraken gekruid met humor en relativerend. Dat mis ik in het christendom vaak: gevoel voor humor."

Studio aan boord zendschip

Een andere vraag ging weer richting het radiostation want de journalist vroeg zich af of Capital Radio het radiostation met de glimlach ging worden:

"Wij willen uitzendingen brengen die de mensen gewoon prettig stemmen. Twintig uur per dag, van 's morgens zes tot 's nachts twee uur. Vrijdag, zaterdag en zondag blijven we constant in de lucht. De markt is zo groot, wij richten ons op een eigen publiek, mensen boven de twintig. Aanvankelijk dachten we dat alleen dertigers het soort muziek dat wij brengen wilden. Maar daar zijn we nu wel van terug gekomen. Boven de twintig jaar luistert men al heel graag naar onze uitzendingen. De groep popluisteraars is niet zo groot."

De gelden die noodzakelijk waren voor het opstarten van het radiostation, dus ook de aanschaf van de tender en het zendschip, en de inrichting ervan, als wel de studio's aan land, waren gefinancierd door een aantal vermogende leden van de International Broadcasters Society. Deze organisatie werd door Thomasson negen jaar eerder in Bussum opgericht en had wereldwijd ruim 2000 leden. Volgens de statuten een internationale vereniging van radio- en televisieorganisaties en -medewerkers voor de uitwisseling, verzameling en coördinatie van omroepgegevens. In 1970 waren de enige Nederlandse leden de Gebroeders Verweij van Radio Veronica. Ook de European Broadcasting Union - de overkoepelende organisatie van omroeporganisaties, was uit concurrentieoverwegingen geen lid van de IBS, gelijk aan de toenmalige publieke omroepen in Nederland. Beydals: "In het buitenland hebben we veel eerder erkenning gekregen. Daar is die oude vete misschien wel debet aan. Het heeft ons jarenlang parten gespeeld dat de NOS en de EBU niets met ons te maken wilden hebben. Een oud zeer, ja dat is het wel."

Capital Radio had al eerder in haar promotiespots laten horen dat men ondermeer voor idealisme stond en wat dit betekende verklaarde Beydals met: "We zijn een beroepsvereniging, geen vakorganisatie - die de vakbekwaamheid in de omroep wil verbeteren. We doen heel veel werk op wetenschappelijk gebied. Er zijn ook veel universitaire omroeporganisaties lid van onze vereniging. Een van de projecten waar we mee bezig zijn, bestaat uit drie naslagwerken op omroepgebied. Verder werken we in opdracht aan projecten. Deze zender is ook zo'n opdracht van enkele buitenlandse particuliere leden en van enige leden-organisaties. De voorlopige kosten van het project liggen rond de 1 miljoen gulden."

Berthe Beydals

Omtrent verdere doelstellingen vertelde Berthe destijds: "Onze vereniging is neutraal. Dit is een apart project, dat apart wordt betaald. Het is niet alleen een materieel project, want ook religie en politiek kunnen bij ons terecht en dus kan iedereen een half uur of een uur zendtijd sponsoren. De IBS zelf zal in blokjes van 5 minuten, proberen onze doelstellingen onder aandacht van de luisteraars te brengen."

Aan de volgende punten diende men aandacht te besteden:

- Het redden van mensenlevens en het beschermen van de menselijke waardigheid
- Het bevorderen van gelijke kansen voor mannen en vrouwen op het gebied van radiobedrijfsvoering en -organisatie
- Het bieden van een alternatief voor de keuzemogelijkheid ten opzichte van de Europese regeringsmonopolies
- Om aan te tonen hoe goedkoop en effectief radio kan zijn
- Om aan te tonen hoe goed commerciële radio kan zijn
- De Vrije Radio in de praktijk te demonstreren
- Om de vooruitgang op radiotechnisch gebied te demonstreren
- En om aan te tonen dat de radiowetgeving volledig is achterhaald door de techniek.

Vervolgens kwam de cruciale vraag wanneer Capital Radio definitief volledig van start zou gaan: "Dat hangt nog. Het wachten is op de ontbrekende apparatuur. Is die er dan kan King David zijn krachten tonen. Heel belangrijk is dat we geen storingen veroorzaken. PTT heeft dat toegegeven en van techniek heb ik geen kaas gegeten, maar die antenne van ons slaat alles en

die heeft toekomst. We hebben nauwelijks verlies aan uitzendvermogen. Neem nu Radio Nordsee, die komt met 100 KW zender maar noteert en bereikvermogen van 50%. Bij de PTT vindt men dat we onze golflengte goed gekozen hebben. Het publiek vindt het heerlijk. De mensen willen de radio, maar dan geen praatprogramma's. Ik kan brieven laten zien van luisteraars uit alle windstreken. Kijk, als we straks ingespeeld zijn en met die post onder de arm naar de reclamebureaus stappen, dan zullen we stellig spots krijgen. Er worden nu al commerciële boodschappen uitgezonden. Natuurlijk weten vakmensen dat de zogenaamde easy listening populair is daar spelen we op in. Vijftienhonderd gulden per uur is ons tarief. In dat uur krijgt de klant zes minuten de tijd te vullen. Hij een minuut, wij weer negen minuten en dan de klant weer. Geen andere boodschappen er door heen; het dient voor de adverteerder heel aantrekkelijk te zijn. De man in de straat loopt niet weg met ons omroepbestel. Wij van Capital Radio vinden het per se onjuist dat er een regeringsmonopolie is. Waarom moet de staat uitmaken wie via in de ether wel en niet aan bod kunnen komen? Ik heb het in het algemeen niet op staatsbedrijven. De spoorwegen, de post, de telefoon, is het niet wat vreemd dat je maanden op een aansluiting moet wachten? Wie wat te zeggen heeft moet dat gewoon kunnen betalen, zo is dat met de drukpers ook. Iemand die met een dergelijke boodschap wil komen loopt naar de drukker, begint zelf een krantje of gaat naar een uitgever. Schaft zich desnoods een stencilmachine aan. In alle gevallen zal hij er guldens voor dienen te betalen. Dat is geheel gezond en in de ether moet dan net zo kunnen. Capital Radio schrijft dan ook ondernemingsvrijheid k a p i t a a l!"

Liechtensteinse marine op de brug

Als je het betreffende interview nog eens goed doorleest merk je wat enorm veel er veranderd is in de meer dan 41 jaren nadat het werd afgenomen en is

er ook veel meer vrijheid gekomen in de ether. Niet alleen ontwikkelde de lokale radio zich vanaf het midden van de jaren tachtig van de vorige eeuw tot een volwassen onderdeel van dit medium maar werd er ook officiële ruimte gecreëerd voor commerciële radio. We hebben al weer enkele decennia satellietradio en de grootste aanwas, al dan niet serieus gerund, is er op het gebied van de satellietradiostations. Ook is het staatsmonopolie, waarop Beydals fel verzet pleegde, opgedoekt voor bijvoorbeeld de telefoonmaatschappij, de postbussen en de spoorwegen. Verder stond Berthe Beydals duidelijk achter het ideaal van haar echtgenoot en probeerde men met alle mogelijkheden die men om handen had van Capital Radio een succes te maken.

Natuur en technische problemen waren vooral de grote tegenstanders tot het bereiken van succes waarbij ook nog eens het financiële gebeuren op een bepaald moment een grote rol ging spelen. Durfde Berthe in het interview van half augustus 1970 nog niet te speculeren omtrent de officiële startdatum van de definitieve programmering, enkele weken later zou het alsnog ervan komen want op 1 september 1970 vond de officiële opening plaats. Een zoetgevooisde programmering waarbij Capital Radio een eigen luisterpubliek mee probeerde te halen. Echter niet voor lang want op 9 september waren er al technische problemen. Een isolator van de zendmast had het begeven en diende vervangen te worden. Aangenomen kan worden dat er geen degelijke reserveonderdelen aan boord van de King David aanwezig waren want vanuit de organisatie werd destijds bekend gemaakt dat een dergelijke reparatie tot gevolg zou hebben dat men minimaal tien dagen uit de ether zou zijn. Het zendschip raakte vervolgens in een enorm zware storm en bij een poging om het anker te kappen raakte stuurman Arie van der Bent ernstig gewond toen hij met zijn been bekneld raakte in de snel glijdende ankerketting. Gelukkig was het toegestaan gebruik te kunnen maken van de reddingsdiensten aan land en kwam een helikopter in de buurt van het zendschip om vervolgens Van der Bent af te voeren naar het Academisch Ziekenhuis in Leiden.

Arie van der Bent

Scheveningen Radio, waar men via de ether van het incident vernam, waarschuwde hierop de Marine Luchtvaartdienst die op het vliegveld Valkenburg was gevestigd en vanwaar spoedig daarna een medische hulpploeg in een helikopter richting het zendschip vloog. De meegekomen marinearts J. Zwartendijk constateerde een afgeknelde voet en adviseerde de stuurman direct over te brengen naar het ziekenhuis. De Telegraaf berichtte op 12 september dat het ongeluk niets had te maken met het kappen van het anker in een zware storm maar dat men het zendschip King David op een andere, rustiger, plek wilde verankeren om de werkzaamheden aan de isolator beter te kunnen uitvoeren.

De periode dat de herstelwerkzaamheden dienden te worden uitgevoerd bleek later aanzienlijk langer dan de voorspelde tien dagen, want pas op zaterdag 10 oktober 1970 werden de uitzendingen van Capital Radio hervat. Een woordvoerder stelde dat niet alleen de benodigde noodzakelijke reparaties waren uitgevoerd maar dat ook nog de nodige voorzieningen op het zendschip waren aangebracht met het oog op de toenmalige komende winterperiode: 'Een daarvan is een speciale installatie voor het verwisselen van antenne-isolatoren in volle zee, zodat de International Broadcasting Society het vertrouwen heeft dat de radioprogramma's nu zonder onderbreking uitgezonden zullen kunnen worden.' In dezelfde verklaring van de IBS werd ook bekend gemaakt dat er een religieus programma zou gaan komen: 'Vanaf zondag 11 oktober 1970 zal de bekende radiopredikant uit Bloemendaal dominee Toornvliet iedere week tweemaal te beluisteren zijn op Capital Radio en wel op zondagochtend van half 12 tot 12 uur en op donderdagavond tussen 9 uur en half 10.'

De toen 62-jarige Toornvliet was op 1 september van dat jaar door de particuliere synodes der Gereformeerde Kerken van Noord- en Zuid Holland ontslagen als predikant in algemene dienst, na een conflict, dat jaren duurde. Toornvliet was jarenlang bekend van Radio Bloemendaal. De eerste preek op Capital Radio had als passende titel: 'het feest moet doorgaan.' Toornvliet boekte zendtijd voor de periode van een jaar wat, als alles goed was gegaan met Capital Radio, een bedrag van rond de 180.000 gulden had opgebracht. Tot een grote hoeveelheid preken kwam het echter niet gezien Capital Radio vrij spoedig haar laatste uitzending beleefde. In de vroege uren van dinsdag 10 november sloeg het schip andermaal van haar anker en dreef af waarna de King David hoog op het strand bij Noordwijk kwam te liggen. Na een drie uur durende strijd diende de zevenkoppige bemanning die nacht lijdelijk toezien hoe het zendschip aan de grond liep ter hoogte van het Palace Hotel van Noordwijk.

King David in internationale wateren

Eén van de bemanningsleden destijds was de toen 23-jarige Gerry Preuss uit Amsterdam en ze herinnert zich dat rond drie uur de toenmalige kapitein Plug haar wakker maakte met de mededeling dat de ankerketting het had begeven. Onmiddellijk nadat ze wakker was geworden kreeg ze de opdracht de andere bemanningsleden, waaronder een drietal andere vrouwen en de rest van de bemanning te wekken. Het betrof twee Nederlanders, twee Engelsen en een Amerikaanse. Samen sjorden zij zich in de reddingsvesten en ze alarmeerde rond half vier Radio Scheveningen. Het was de weloverbekende firma Wijsmuller, die voor bevoorrading van veel Engelstalige zeezenders in de jaren zestig van de vorige eeuw voor bevoorrading had gezorgd, die het verzoek kreeg zo snel mogelijk een sleepboot te sturen. Ze herinnert zich dat aan boord van de King David niet geprobeerd is met behulp van de scheepsmotor het schip van de wal te houden. Op zich niet zo vreemd want op het moment van de kettingbreuk was er geen stuurman aan boord van het schip. Toen het duidelijk was geworden dat er niets meer te redden viel stapten vijf van de bemanningsleden inclusief de scheepshond Batseba over op de reddingsboot Kurt Carlsen en bleven de kapitein en één van de bemanningsleden aan boord. Na aankomst op het strand werden de van boord gegane personen opgevangen op het politiebureau om enigszins bij te komen van de schrik. Het betrof: Florence Oudenbroek, Thin Shan Shanfa, Lisa Christiansen, Gerard Preus en Robert Brown.

Dat er in die dagen nog intens naar de radio werd geluisterd en dus ook de ANP uitzendingen, waarin de stranding een aantal malen werd gemeld, bleek uit de duizenden mensen die zich naar het strand de daarop volgende dagen begaven. De sleepboot MS Hector van de firma Wijsmuller uit Baarn was dezelfde ochtend nog ter plekke en toen het hoog water was, rond één uur in de middag, werd een poging ondernomen een lijn over te brengen naar het schip, dit met behulp van de reddingsboot Kurt Carlsen. De tros was echter te zwaar en tevens te kort waardoor de poging werd gestaakt. De daarop volgende nacht kwam het water niet op de verwachte hoogte waardoor het nog moeilijker werd het schip te draaien en weer enigszins in zijn element te krijgen. Inspectie die tweede ochtend leverde ook nog eens het gegeven op dat het zendschip door de vloed nog hoger op het strand was gezet.

Het was trouwens niet de eerste keer dat de van origine in 1938 gebouwde Groninger coaster Tiny, dat ook nog geruime tijd de naam 'Zeevaart' had

meegekregen, op het strand liep want in 1960 was dit ook al het geval geweest bij de Engelse kust. Een journalist lokte een woordvoerder van Wijsmuller op het strand tot de volgende uitspraak:

"het is een kustvaarder van een kwaliteit en een leeftijd dat ook wel de Hoogovens in wordt geschoven, dan wel verschroot." Dezelfde dag verscheen ook Berthe Beydals en haar echtgenoot Tim Thomasson, vergezeld van hun 16-jarige zoon Chris op het strand. Hij stond er ook enkele journalisten ter woord en meldde ondermeer dat de bemanning van de King David, het schip dat eigendom was van de Kangeroo Pioneering Company en verhuurd werd aan de International Broadcasters Society, tot de tanden gewapend was. "Alle zeelieden zijn getraind in het gebruik van de op het schip aanwezige traangasgranaten, automatische geweren en pistolen, zware en lichte mitrailleurs. Dit indrukwekkende wapenarsenaal was bedoeld om eventuele kaappogingen met succes te weerstaan." Nooit zijn daadwerkelijk de wapens getoond aan de pers en de vraag is dan ook of Thomasson niet gebluft heeft met de mededelingen aan de pers. Wel meldde hij dat de IBS had geleerd van soortgelijke pogingen het zendschip van RNI, de MEBO II in augustus en september te kapen. Later meldde Berthe aan een journalist dat de aanwezigheid van de wapens bekend was bij de overheid en dat het geen probleem was daar alle vissersschepen gerechtigd waren wapens ter bescherming aan boord te hebben.

Studio in Bussum

Berthe werd geïnterviewd door iemand van het Algemeen Dagblad en ontkende in eerste instantie dat er onderdelen overboord waren gezet maar

stelde later dat het eigenlijk wel mogelijk was geweest dat men maatregelen had genomen zodat er geen Nederlandse wetgeving zou worden overtreden. Dezelfde dag werden vanuit het openbare Ministerie en vanuit de PTT verklaringen naar buiten gebracht waarin werd gemeld dat er geen maatregelen zouden worden genomen betreffende het gestrande zendschip. Het bleek dat de bemanning aan boord de opdracht had uitgevoerd dat, wanneer het schip in problemen zou komen en dreigde in nationale wateren te belanden, het zendkristal uit de zender te verwijderen.

In de Volkskrant van 11 november 1970 was te lezen dat een inspecteur van de bergingsmaatschappij had gesteld dat de stranding had kunnen worden voorkomen als de motor aan boord van de King David eerder was gestart. Berthe Beydals weersprak de mededeling met: "Die motor moet een halfuur warm draaien en daarna dient dan nog het roer worden losgemaakt. Als we dan weten dat het losgelagen schip de laatste anderhalve mijl naar de kust in 20 minuten heeft afgelegd, dan staat voor mij vast dat het op gang brengen van de motor nooit op tijd uitkomst zou hebben gebracht. Bovendien hadden we niet verwacht dat het zendschip van haar anker zou slaan. We hebben hardere stormen doorstaan, met windkracht twaalf aan toe. Ik zie het meer als kinderziekte van een nieuw zendschip. Ook het Veronica schip is in haar beginjaren meerdere malen van het anker geslagen maar had het geluk dat het niet naar het strand werd gedreven."

Op 13 november 1970 lukte het de bemanning van de sleepboot Hector het zendschip van de kust bij Noordwijk los te trekken en enkele uren later lag het schip afgemeerd aan een steiger in de haven van IJmuiden. Die avond meldde Berthe Beydals in een persbericht dat Capital Radio zeker weer terug in de ether zou komen, maar bij benadering was er zelfs niet door haar te zeggen wanneer de nodige reparaties zouden worden uitgevoerd.

Het was de redactie van Nieuws van de Dag, een uitgave van het Telegraafconcern, dat op 27 november dat jaar meldde dat de King David aan de ketting was gelegd: 'Het zendschip dat 14 dagen geleden voor de kust van Noordwijk was gestrand en dat door het sleepbedrijf Wijsmuller is losgetrokken is, nauwelijks een dag na de reparatie, aan de ketting gelegd. Volgens het bestuur van Capital Radio heeft bureau Wijsmuller het schip laten vastleggen omdat er onzekerheid is ontstaan over de claim, die het bedrijf op de eigenaren van het zendschip, c.q. de verzekeringsmaatschappij

hebben. Volgens de directie van Capital Radio gaat het om een bedrag van f 100.000,-.'

Dezelfde dag ging er een soort van noodkreet uit naar de 'vrienden van Capital Radio', opgesteld en ondertekend door de *Secretary General*, zoals Berthe Beydals zich inmiddels als titel had toegemeten. Het was misschien wel de laatste schreeuw om geld om het station van de ondergang te kunnen redden: 'Zoals U weet heeft Capital Radio met ernstige pech te kampen. Het radioschip King David is op 11 november van haar anker geslagen en op het strand van Noordwijk vast komen te zitten. Het schip is nu in het dok en zal daarna nog een week tot 10 dagen naar de scheepswerf voor reparatie moeten, maar gelukkig kunnen wij zeggen, dat de schade aan het schip heel erg is meegevallen. De uitzendingen van Capital Radio zullen dan ook zo spoedig mogelijk hervat worden, al hebben wij, alles bij elkaar genomen, natuurlijk toch een grote achterstand opgelopen.'

Vervolgens vermeldde ze dat het doel van de brief tweeledig was, waarbij allereerst men de vrienden van Capital Radio wenste te melden dat het station terug in de ether zou komen en de tweede reden was dat men de lezer om hulp wenste te vragen. Vervolgens werden diegenen die al een donatie hadden gedaan van minimaal f 5,- nogmaals van harte bedankt, hetgeen ook al eerder in een persoonlijke brief was gedaan. Ze stelde dat er reeds 5000 mensen in Nederland een dergelijke donatie hadden gedaan en legde aan alle anderen uit hoe een dergelijke donatie kon worden overgemaakt aan Capital Radio (Postbus 128 Bussum Holland) en vroeg tevens diegene die al een donatie hadden gedaan andermaal een bedrag over te maken om op die manier een familielid, kennis of vriend tevens tot vriend van Capital Radio te maken.

Beydals eindigde het schrijven, waarvan niet bekend is in welke hoeveelheid deze destijds is verstuurd, met: 'Om mogelijk misverstand uit te sluiten: wij zullen niet blijvend een beroep op uw financiële steun doen. U zit er niet voor lange jaren aan vast. Zodra Capital Radio op eigen benen kan staan, of liever op eigen stoom kan draaien, zullen wij U dit laten weten. Uw morele steun hopen wij echter nog lang te verdienen.' Vreemd genoeg werd dus in de brief het postbusnummer 128 gebruikt, terwijl op andere momenten voor de 'Vrienden van de Vrije Radio' als adres Postbus 270 in Bussum werd gebruikt.

Aan de ketting

De kranten bleven ook regelmatig schrijven over een eventuele terugkeer, ondanks dat de IBS het geld gewoon niet had om de rekeningen te betalen en uiteindelijk failliet zou gaan. Achter de schermen bleven echter de geruchten deels de wereld ingeslingerd terwijl ook de geschreven pers er hard aan werkte om het zendschip toch nog weer een taak toe te wijzen binnen het radiogebeuren. Zo was op 24 december in diverse kranten te lezen dat medio januari 1971 Capital Radio weer in de ether zou komen. Ik licht er een bericht uit en wel een die op 21 mei 1971 in de Telegraaf was te lezen: 'Het zendschip King David van Radio Capital zal vóór maandag na een in allerijl voltooide reparatiebeurt het zeegat uitvaren. Ingewijden in scheepvaart- en radiopiratenkringen houden het voor mogelijk dat de King David het door de bomaanslag van zaterdag zwaar beschadigde zendschip MEBO II, van Radio Nordsee gaat vervangen.' Men wist ook met precisie te melden waar de reparaties waren gedaan en wel bij de Amsterdamse scheepswerf Ceuvel-Volharding en liet uit de mond van directeur Pietersen optekenen: "De King David is nu vaarklaar.' Maar men ging ook informatie halen bij de heer De Groot, directeur van de in Liechtenstein gevestigde Kangaroo Pioneering Company en stelde de vraag of de MEBO II een vervangend zendschip zou krijgen door de King David in te zetten. Pietersen antwoordde kort en krachtig met: "Nu vraagt U me teveel."

In opdracht van enkele schuldeisers, ondermeer de firma Wijsmuller, was enkele weken eerder door een gerechtsdeurwaarder, dhr. H.G.Kemper uit

Amsterdam, beslag gelegd op de King David omdat vorderingen die men had bij de eigenaren niet werden betaald. De eigenaren hadden tot op dat moment geweigerd de fondsen te fourneren, die nodig waren om een arbitragecommissie bijeen te roepen die de uiteindelijke sleepkosten moest vaststellen. Vanuit het kantoor van Wijsmuller werd gereageerd met: "Als men ondanks het feit, dat er beslag gelegd is, toch uitvaart, is men in overtreiding."

Uiteindelijk was op 25 mei 1971 te lezen in de Volkskrant dat er een eind was gekomen aan Capital Radio en dat op vrijdag 22 mei het faillissement van the International Broadcasters Society, gevestigd in Bussum, was uitgesproken. De aanvraag tot deze actie was gedaan door een medewerkster die sinds november 1970 geen salaris had gekregen. Berthe Beydals meldde aan de krant dat ook zij al geen maanden meer was betaald voor haar werkzaamheden. De krant suggereerde ermee dat de directie achter de IBS deze een mooie begrafenis had gegeven via dit faillissement. Aan een groot ideaal was door onmacht en een tekort aan financiën een zeer vroegtijdig einde gekomen. Aan de betekenis van het woord 'Capital' kon nog een andere verklaring worden toegevoegd: 'kapitaalvernietiging.'

Hans Knot copyright 2011.